

Nationell kontrollplanering i primärproduktionen – foder och livsmedel

Planering av kontrollen i primärproduktionen av foder och livsmedel för år 2020 – 2023 sker nationellt utifrån en modell som länsstyrelserna tagit fram tillsammans med Jordbruksverket och Livsmedelsverket. Arbetet med modellen har pågått sedan 2018 och syftet är att förbättra den riskbaserade kontrollen i primärproduktionen ur ett nationellt perspektiv och säkerställa att alla branscher får regelbundet kontroll.

Vad innebär detta?

Modellen fördelar varje år kontroller vid 1000 kontrollobjekt. Kontrollerna fördelas enligt beräkningar och principer som gör att sannolikheten att få kontroll är lika för alla anläggningar med samma risk, oavsett var i landet anläggningen finns.

Det innebär att modellen varje år tilldelar alla Länsstyrelser ett antal kontroller per bransch. Om inget annat anges ska kontrollen av foder och livsmedel samordnas hos kontrollobjektet, dvs om ett kontrollobjekt har såväl livsmedels- som foderverksamhet ska båda områdena kontrolleras. Den nationella kontrollplanen ska användas från 2020 och måste därför tas hänsyn till vid höstens VP-arbete.

Nationell kontrollplanering 2020 – 2023

Totalt ska kontroller årligen ske vid minst 1000 kontrollobjekt.

- Ca 850 kontroller fördelas mellan branscher i de olika prioritetsklasserna
- Ca 150 kontroller utgör övriga riskbaserade kontroller. Inriktningen på dessa beslutas inför varje nytt år.
- Särskilt fokus för kontroller inom en bransch beslutas inför varje nytt år.
- Kontrollerna i respektive bransch fördelas mellan länen utifrån hur stor andel registrerade aktörer inom branschen som finns i länet.

4-årig planering för år 2020 - 2023

I den 4-åriga övergripande planeringen framgår vilka branscher som ska kontrolleras de olika åren, samt hur många kontrollobjekt som ska kontrolleras inom varje bransch. För år 2021 – 2023 är siffrorna preliminära. Kontrollerna omfattar både livsmedel och foder där så är aktuellt.

Tabell 1 Kontrollplanering för år 2020 – 2023, antal kontrollobjekt som ska kontrolleras per bransch

Bransch	År 2020	År 2021	År 2022	År 2023
		<i>Preliminärt</i>	<i>Preliminärt</i>	<i>Preliminärt</i>
Prioritetsklass 1				
Mjök	129	129	129	129
Bladgrönsaker friland	5	5	5	5
Fjäderfä	8	8	8	8
Spannmål	291	291	291	291
Nötkreatur	277	277	277	277
Prioritetsklass 2				
Gris	26		26	
Ägg	13		13	
Baljväxter	5		5	
Bär, friland		6		6
Frukt, friland		5		5
Tvåskaliga blötdjur	5		5	
Köksväxter friland (ej bladgrönsaker)		10		10
Potatis	15		15	
Fisk- och kräftdjur		37		37
Får och get	69	69	69	69
Trädgårdsväxter växthus, inkl. bladgrönsaker		5		5
Trädgårdsväxter växthus		5		5
Prioritetsklass 3				
Fisk- och kräftdjur odlade	5			5
Vilda bär och svampar			5	
Frilevande vilt	5			5
Honung			13	
Ren	5	5	5	5
Groddar	5			5
Hägnat vilt	5			5
Häst			5	
Kanin		5		
Prioritetsklass 4				
Odlad svamp			5	
Oljeväxter			5	
Sockerbetor		5		
Totalt	868	862	871	882

Avrundningsregler gör att antal kontrollobjekt som ska kontrolleras blir fler än 850 st och att det varierar mellan åren. Därutöver tillkommer övriga riskbaserade kontroller som fördelas inför varje år.

1-årig planering för år 2020

Den 1-åriga planeringen anger vilka branscher som ska kontrolleras det kommande året och hur många kontrollobjekt som ska kontrolleras inom varje bransch, det framgår för år 2020 av tabell 1. Utöver detta anges vad de övriga riskbaserade kontrollerna ska användas till och om kontrollen ska fokuseras på något särskilt, se nedan.

Övriga riskbaserade kontroller år 2020

Utöver de 868 kontrollobjekten som ska kontrolleras ska "Övriga riskbaserade kontrollerna" utföras enligt:

- Bladgrönsaker, friland
Huvudsaklig produktionsinriktning eller sekundär verksamhet
3 st kontrollobjekt /län
- Fisk- och kräftdjur, odlade
Huvudsaklig produktionsinriktning
3 st kontrollobjekt/län

Antalet övriga riskbaserade kontroller för dessa branscher i det specifika länet anpassas till om länet redan tilldelats kontroller inom branschen och till om det över huvud taget finns 3 aktörer registrerade. Med detta tagit i beaktande så har 113 övriga riskbaserade kontroller fördelats för 2020.

Fokus vid kontrollerna år 2020

Under 2020 ska särskilt fokus läggas på kontrollerna enligt:

- Spannmål – mykotoxiner, livsmedel, operativt mål för livsmedelskontrollen nr 20
- Ägg – dioxin och nararsin i foder
- Bladgrönsaker friland – bevattningsvatten, personalhygien
- Fisk- och kräftdjur, odlade – läkemedel och andra behandlingar inkl. läkemedel i foder

Ofördelade kontroller år 2020

År 2020 finns det 19 kontroller som är ofördelade ($1000 - 868 - 113 = 19$). Dessa får länsstyrelserna själva, gemensamt, använda.

Länsstyrelsernas gemensamma kontrollplan för år 2020

Utifrån den 1-åriga planeringen för år 2020 har en fördelning skett mellan länen beroende av vilka län som har anläggningar registrerade i de olika branscherna som ska kontrolleras det aktuella året. Fördelningen har tagit hänsyn till hur stor andel av anläggningarna som är registrerade i det specifika länet.

Tabell 2. Fördelning mellan länen av de 868 kontrollerna för år 2020, samt en preliminär fördelning för åren 2021-2023.

Län	År 2020	År 2021	År 2022	År 2023
		<i>Preliminärt</i>	<i>Preliminärt</i>	<i>Preliminärt</i>
Blekinge	16	18	16	18
Dalarna	21	19	18	18
Gotland	28	27	28	23
Gävleborg	20	21	20	24
Halland	39	37	35	36
Jämtland	13	13	13	14
Jönköping	50	50	48	48
Kalmar	35	38	40	41
Kronoberg	29	32	29	32
Norrbottn	13	13	15	15
Skåne	144	141	139	148
Stockholm	22	20	22	22
Södermanland	27	27	30	27
Uppsala	49	47	51	50
Värmland	27	25	27	26
Västerbotten	17	18	18	17
Västernorrland	23	22	20	22
Västmanland	24	25	23	25
Västra Götaland	181	183	185	189
Örebro	31	28	33	30
Östergötland	59	58	61	57
Totalt	868	863	870	880

Kontrollplan 2020 för respektive län

Fördelningen mellan länen av kontrollplanen för 2020 har kompletterats med de ”övriga riskbaserade kontrollerna”. Den totala kontrollplanen för 2020 för respektive län anges nedan.

Kontrollplan 2020 Blekinge

Bransch	Antal kontroller 2020
Mjök	2
Spannmål	2
Nötkreatur	8
Potatis	2
Får och get	2
<i>Övriga riskbaserade kontroller</i>	
Bladgrönsaker, friland	3
Fisk- och kräftdjur, odlade	2
Totalt	21

Kontrollplan 2020 Dalarna

Bransch	Antal kontroller 2020
Mjök	3
Spannmål	6
Nötkreatur	8
Potatis	2
Får och get	2
<i>Övriga riskbaserade kontroller</i>	
Bladgrönsaker, friland	3
Fisk- och kräftdjur, odlade	2
Totalt	26

Kontrollplan 2020 Gotland

Bransch	Antal kontroller 2020
Mjök	6
Spannmål	8
Nötkreatur	6
Gris	2
Ägg	2
Får och get	4
<i>Övriga riskbaserade kontroller</i>	
Bladgrönsaker, friland	3
Fisk- och kräftdjur, odlade	3
Totalt	34

Kontrollplan 2020 Gävleborg

Bransch	Antal kontroller 2020
Mjök	4
Spannmål	5
Nötkreatur	9
Får och get	2
<i>Övriga riskbaserade kontroller</i>	
Bladgrönsaker, friland	3
Fisk- och kräftdjur, odlade	3
Totalt	26

Kontrollplan 2020 Halland

Bransch	Antal kontroller 2020
Mjök	4
Fjäderfä	2
Spannmål	12
Nötkreatur	12
Gris	3
Ägg	2
Potatis	2
Får och get	2
<i>Övriga riskbaserade kontroller</i>	
Bladgrönsaker, friland	3
Fisk- och kräftdjur, odlade	3
Totalt	45

Kontrollplan 2020 Jämtland

Bransch	Antal kontroller 2020
Mjök	4
Nötkreatur	7
Fisk- och kräftdjur, odlade	2
<i>Övriga riskbaserade kontroller</i>	
Bladgrönsaker, friland	3
Fisk- och kräftdjur, odlade	1
Totalt	17

Kontrollplan 2020 Jönköping

Bransch	Antal kontroller 2020
Mjök	14
Nötkreatur	29
Ägg	2
Får och get	5
<i>Övriga riskbaserade kontroller</i>	
Bladgrönsaker, friland	3
Fisk- och kräftdjur, odlade	3
Totalt	56

Kontrollplan 2020 Kalmar

Bransch	Antal kontroller 2020
Mjök	10
Spannmål	3
Nötkreatur	16
Gris	2
Får och get	4
<i>Övriga riskbaserade kontroller</i>	
Bladgrönsaker, friland	3
Fisk- och kräftdjur, odlade	3
Totalt	41

Kontrollplan 2020 Kronoberg

Bransch	Antal kontroller 2020
Mjök	5
Nötkreatur	20
Får och get	4
<i>Övriga riskbaserade kontroller</i>	
Bladgrönsaker, friland	3
Fisk- och kräftdjur, odlade	3
Totalt	35

Kontrollplan 2020 Norrbotten

Bransch	Antal kontroller 2020
Mjök	3
Nötkreatur	3
Får och get	2
Ren	5
<i>Övriga riskbaserade kontroller</i>	
Bladgrönsaker, friland	3
Fisk- och kräftdjur, odlade	3
Totalt	19

Kontrollplan 2020 Skåne

Bransch	Antal kontroller 2020
Mjök	10
Bladgrönsaker, friland	3
Fjäderfä	3
Spannmål	58
Nötkreatur	37
Gris	6
Ägg	3
Baljväxter	3
Frilevande vilt	3
Potatis	5
Får och get	7
Groddar	3
Hägnat vilt	3
<i>Övriga riskbaserade kontroller</i>	
Bladgrönsaker, friland	0
Fisk- och kräftdjur, odlade	3
Totalt	147

Kontrollplan 2020 Stockholm

Bransch	Antal kontroller 2020
Mjök	2
Bladgrönsaker, friland	2
Spannmål	9
Nötkreatur	4
Får och get	3
Groddar	2
<i>Övriga riskbaserade kontroller</i>	
Bladgrönsaker, friland	1
Fisk- och kräftdjur, odlade	3
Totalt	26

Kontrollplan 2020 Södermanland

Bransch	Antal kontroller 2020
Mjök	5
Spannmål	11
Nötkreatur	7
Gris	2
Får och get	2
<i>Övriga riskbaserade kontroller</i>	
Bladgrönsaker, friland	3
Fisk- och kräftdjur, odlade	3
Totalt	33

Kontrollplan 2020 Uppsala

Bransch	Antal kontroller 2020
Mjök	5
Spannmål	34
Nötkreatur	6
Gris	2
Får och get	2
<i>Övriga riskbaserade kontroller</i>	
Bladgrönsaker, friland	3
Fisk- och kräftdjur, odlade	3
Totalt	55

Kontrollplan 2020 Värmland

Bransch	Antal kontroller 2020
Mjök	4
Spannmål	7
Nötkreatur	12
Gris	2
Får och get	2
<i>Övriga riskbaserade kontroller</i>	
Bladgrönsaker, friland	3
Fisk- och kräftdjur, odlade	3
Totalt	33

Kontrollplan 2020 Västerbotten

Bransch	Antal kontroller 2020
Mjök	8
Nötkreatur	5
Potatis	2
Får och get	2
<i>Övriga riskbaserade kontroller</i>	
Bladgrönsaker, friland	3
Fisk- och kräftdjur, odlade	3
Totalt	23

Kontrollplan 2020 Västernorrland

Bransch	Antal kontroller 2020
Mjök	3
Nötkreatur	14
Fisk- och kräftdjur, odlade	3
Får och get	3
<i>Övriga riskbaserade kontroller</i>	
Bladgrönsaker, friland	3
Fisk- och kräftdjur, odlade	0
Totalt	26

Kontrollplan 2020 Västmanland

Bransch	Antal kontroller 2020
Mjök	2
Spannmål	20
Nötkreatur	2
<i>Övriga riskbaserade kontroller</i>	
Bladgrönsaker, friland	3
Fisk- och kräftdjur, odlade	2
Totalt	29

Kontrollplan 2020 Västra Götaland

Bransch	Antal kontroller 2020
Mjök	22
Fjäderfä	3
Spannmål	75
Nötkreatur	52
Gris	5
Ägg	2
Tvåskaliga blötdjur	5
Potatis	2
Får och get	15
<i>Övriga riskbaserade kontroller</i>	
Bladgrönsaker, friland	3
Fisk- och kräftdjur, odlade	3
Totalt	187

Kontrollplan 2020 Örebro

Bransch	Antal kontroller 2020
Mjök	3
Spannmål	15
Nötkreatur	7
Baljväxter	2
Får och get	2
Frilevande vilt	2
<i>Övriga riskbaserade kontroller</i>	
Bladgrönsaker, friland	3
Fisk- och kräftdjur, odlade	3
Totalt	37

Kontrollplan 2020 Östergötland

Bransch	Antal kontroller 2020
Mjök	10
Spannmål	26
Nötkreatur	13
Gris	2
Ägg	2
Får och get	4
Hägnat vilt	2
<i>Övriga riskbaserade kontroller</i>	
Bladgrönsaker, friland	3
Fisk- och kräftdjur, odlade	3
Totalt	65

Val av kontrollobjekt och omfattning

Länsstyrelsen väljer själv ut sina kontrollobjekt inom de branscher som ska kontrolleras. Valet ska göras riskbaserat. Kontrollen ska omfatta alla produktionsinriktningar som är aktuella hos kontrollobjektet, även foder. Länsstyrelsen får utföra fler kontroller än den nationella tilldelningen.

Mer information

Den 25 september och 1 oktober 2019 hölls webinarier för att informera om projektet, modellen och de kommande förändringarna. En inspelning från det ena tillfället hittar du i [Ladan](#), med tillhörande presentation (presentationen hittar du även i bilaga 2 till detta brev).

Vi har sammanställt frågor och svar från webinarier som du hittar sist i detta nyhetsbrev (bilaga 1).

Vägledande text kommer att läggas upp i Livsmedelsverkets Kontrollwiki senare i höst. Den berör både klassning av anläggningar och nationell planering av kontrollen.

Frågor?

Har du frågor, skicka din fråga till:

alexandra.rojder@lansstyrelsen.se, Foderdjurprodukter@jordbruksverket.se

eller katarina.backlund.stalenheim@slv.se

Projektets bakgrund

Livsmedelsverket och Jordbruksverket har av regeringen haft i uppdrag att gemensamt analysera om den svenska kontrollen av primärproducenter av livsmedel och foder uppfyller de krav som ställs i förordning (EG) nr 882/2004, särskilt när det gäller att kontrollen ska vara riskbaserad, genomförs regelbundet och så ofta som lämpligt, samt utförs effektivt, enhetligt och ändamålsenligt. I uppdraget ingick även att undersöka möjligheterna att samordna den offentliga kontrollen av livsmedel och foder i primärproduktionen i högre grad. Uppdraget redovisades i december 2016.¹

Resultatet av uppdraget pekade på att det riskbaserade urvalet skiljer sig åt mellan länen och att kontrollen inte blir riskbaserad ur ett nationellt perspektiv. För att förbättra den riskbaserade kontrollen föreslogs en nationell planering för livsmedels- och foderkontrollen av primärproducenter. Den nationella planeringen blir ett komplement till Nationell plan för kontrollen i livsmedelskedjan (NKP).

Ovanstående resulterade i att projektet för Nationell kontrollplanering av foder och livsmedel i primärproduktionen startade. Projektgruppen fick i uppdrag att:

- Ta fram en modell för nationell kontrollplanering, samt en vägledning för hur modellen ska användas.
- Se över vägledning om klassning av livsmedelsföretag och foderföretag i primärproduktionen, prioritering och urval av kontrollobjekt och anpassa till den nya modellen.

Modellen för kontrollplanering ska

- säkerställa att alla branscher i primärproduktionen kontrolleras regelbundet och riskbaserat.
- ange hur ofta olika branscher ska kontrolleras. Kontrollfrekvensen kan variera mellan livsmedelsföretag och foderföretag baserat på bland annat risk.
- kunna kompletteras av länsstyrelserna baserat på erfarenheter om regionala förhållanden, kännedom om företagen, erfarenheter från tidigare utförda kontroller.
- vara flexibel, kunna anpassas och ta hänsyn till nya, ändrade, eller potentiella risker.
- ta hänsyn till de gemensamma målen för livsmedelskedjan i NKP:n och de operativa målen för livsmedel respektive foder.
- uppfylla kraven på riskbaserad, regelbunden och likvärdig kontroll enligt kontrollförordningen.
- eventuellt ange (minsta) antal kontroller som ska eller bör utföras varje år inom varje bransch.
- eventuellt innefatta fokus på specifika faror eller aktuella risker, t ex mykotoxiner i spannmål, blandning av läkemedel i foder och kunna kontrolleras genom provtagning, inspektion eller revision.
- eventuellt innefatta gemensamma nationella kontrollprojekt som kan innebära provtagning, inspektion eller revision.

---

¹ Rapport för regeringsuppdrag angående den offentliga kontrollen av livsmedel och foder i primärproduktionen.

Hälsningar

Styrgrupp

Helena Storbjörk Windahl (SLV)
Maria Florin (SLV)
Gudrun Wilkens (SJV)
Ulrika Klingenstierna (SJV)
Ola Svensson (LST)

Projektgrupp

Åsa Eneroth (SLV)
Katarina Bäcklund Stålenheim (SLV)
Klara Eskilsson (SJV)
Rebecca Wörnbring (SJV)
Alexandra Røjder (LST)

Bilaga 1 Frågor och svar från webinarier

Bilaga 2 Presentationen från webinarier

Bilaga 1

Frågor och svar från webinarier 25 september och 1 oktober 2019

Detta är ett urval av de frågor som ställdes under webinarier.

- Ska vi kontrollera alla verksamheter på kontrollobjektet, inte bara den huvudsakliga?
  - Ja.
- Kontrollfrekvensen gäller bransch. Blir det någon riskbaserad på varje anläggning?
  - Den nationella kontrollplaneringen anger hur många kontrollobjekt i varje bransch som ska kontrolleras i varje län. Sedan väljer den enskilde länsstyrelsen ut vilken anläggning som blir uttagen till kontroll genom att ta hänsyn till riskmodifierande faktorer så som senaste kontroll, tidigare brister, läkemedel i foder, VILA, torkning av spannmål osv. Det blir därför Länsstyrelsen som gör den riskbaserade uttagningen på kontrollobjektsnivå.
- De extra kontrollerna, får vi välja att lägga dem på vilken bransch vi vill?
  - De övriga riskbaserade kontrollerna ska användas för att kontrollera anläggningar som producerar foder/livsmedel som valts ut som särskilt fokus. Sedan kommer det finnas ett antal helt ofördelade riskbaserade kontroller som Länsstyrelserna får välja att göra vad de vill med.
- Om det inte är huvudsaklig inriktning kommer det alltså inte att tas ut för kontroll, även om det är en riskabel verksamhet?
  - Dessa anläggningar kan tas ut i den övriga riskbaserade kontrollen, alternativt riskbaserat av den enskilde länsstyrelsen baserat på länsstyrelsens enskilda bedömning.
  - Kontrolleras samtidigt som den huvudsakliga produktionsinriktningen.
- Vid Sante Fs revision om skyddade beteckningar fick Sverige en del kritik. Ska de som producerar detta tas med i kontrollplaneringen?
  - Ja, se det som en riskmodifierande faktor på det berörda kontrollobjektet.
- Visst är det 1000 kontrollobjekt exklusive tvärvillkorskontroller?
  - Ja.
- När Fanny läggs in i Primör förs anläggningarna ihop så det blir ett register eller är det tänkt att det fortfarande är två register?
  - Tanken är att det ska bli ett register som är gemensamt för foder- och livsmedelsanläggningar i primärproduktionen. Det arbetet sker utanför ramarna för projektet.
- Har man när det gäller ren kommit fram till om man ska rikta kravet på registrering mot samebyarna eller enskilda renägare? Så länge det inte är klart är det svårt att göra något åt att registrering saknas.
  - Det pågår ett arbete med att förtydliga kraven på registrering av livsmedelsanläggningar i primärproduktionen. Det arbetet sker utanför ramarna för projektet.
- Hur får vi benämna de ytterligare kontroller som länsstyrelsen lägger till? Får de ses som riskbaserade?
  - Under förutsättning att ni tar ut dem enligt riktlinjerna för vad som är en riskbaserad kontroll kan ni se dem som riskbaserade.
- Om mitt län blivit tilldelat kontroller vid 23 kontrollobjekt i den nationella planeringen, innebär det 23 foderkontroller + 23 livsmedelskontroller, alltså totalt 46 enskilda kontroller?
  - Ja, kontroll vid ett kontrollobjekt kan vara en samordnad foder- och livsmedelskontroll, alltså rapporteras som två kontroller. Den ena kontrollen gäller foderlagstiftningen och den andra kontrollen gäller livsmedelslagstiftningen.
- Om gården enbart har foderproduktion måste en ytterligare kontroll av livsmedel tas ut?
  - Nej.
- På kontroller av ex bladgrönsaker kan man ju inte göra en foderkontroll. Spelar det någon roll? Eller måste man ta ut en extra kontroll där man bara gör foder i så fall?
  - Nej.

- Hamnar uppföljande kontroller (efter brister) bland de övriga riskbaserade kontrollerna?
  - Nej
- Är det bara spannmål vi ska kontrollera när det gäller foder?
  - Nej, all foderproduktion och foderhantering, inklusive utfodring av livsmedelsproducerande djur, inom primärproduktionen ska kontrolleras vid kontrollobjektet.
- Vad innebär att byta kontroller med varandra?
  - De kontroller som ett län blivit tilldelade sig ska utföras på kontrollobjekt i det aktuella länet. Att byta kontroller med varandra innebär att man lånar kontrollpersonal av varandra.